

Aankomstdatum Nederland of eerste schooldag

De leden van de CDA-fractie vragen of het klopt dat, omdat bekostiging van nieuwkomersleerlingen ingaat op de dag van aankomst in Nederland en geldt voor een periode van twee jaar, en veel kinderen niet vanaf dag één op een school zit, er in de praktijk veelal geen bekostiging is voor twee jaar, zeker niet wanneer er door vele verhuizingen gaten vallen in de onderwijsloopbaan. Wat doet de regering eraan om ervoor te zorgen dat de bekostiging ingaat vanaf de eerste schooldag en door loopt totdat effectief twee jaar onderwijs genoten is?

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat de PO-Raad, VO-raad en LOWAN in zowel de eerste als de tweede consultatieronde hebben aangegeven dat er behoefte is aan aanvullende financiering. De regering gaat hier bij het kopje consultatie niet op in. Kan de regering alsnog een reactie geven hierop? De voornoemde leden lijken uit de financiële paragraaf op te maken dat er geen extra financiële middelen zullen komen en dat de dekking voor de tijdelijke voorzieningen uit de bestaande aanvullende bekostiging moet komen, klopt dat? En klopt het dat dit bij een langer verblijf van nieuwkomers in een tijdelijke voorziening tot gevolg heeft dat er vervolgens geen aanvullende bekostiging meer over is voor extra hulp en ondersteuning in een reguliere nieuwkomersklas of het reguliere onderwijs? Is dit niet heel wrang, omdat juist deze groep eerder geen toegang heeft gehad tot een volwaardige vorm van nieuwkomersonderwijs? Hoe kijkt de regering hiernaar? Zou het een mogelijkheid zijn om de aanvullende bekostiging minimaal te verlengen met de periode waarin een nieuwkomer is aangewezen op een tijdelijke voorziening?

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat de huidig gedefinieerde startdatum voor extra nieuwkomersbekostiging in combinatie met de wachtlijsten in het onderwijs ervoor zorgt dat schoolbesturen minder lang aanspraak kunnen maken op de aanvullende nieuwkomersbekostiging dan wanneer een leerling direct na aankomst in Nederland in het onderwijs kan starten. De regering verkent de mogelijkheden om de systematiek aan te passen. Aan welke mogelijkheden denkt de regering? Is het niet gewoon mogelijk om de aanvullende bekostiging te starten op de eerste schooldag? Wat is de huidige stand van zaken van de verkenning en is dit terug te koppelen aan de Kamer? Waarom is dit niet gelijk gedaan met dit wetsvoorstel? Wanneer komt de regering met een aanpassing van deze systematiek? En is het tot die tijd niet passend om schoolbesturen hiervoor te compenseren?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de regering aangeeft dat de huidige gedefinieerde startdatum voor de extra nieuwkomersbekostiging (de datum van binnenkomst in Nederland) in combinatie met de wachtlijsten in het onderwijs ervoor zorgt dat schoolbesturen minder lang aanspraak kunnen maken op de aanvullende nieuwkomersbekostiging dan wanneer een leerling direct na aankomst in Nederland in het onderwijs kan starten. De regering verkent de mogelijkheden om deze systematiek aan te passen. Daarnaast wijzen de PO-Raad en LOWAN in hun reactie op het wetsvoorstel op het belang van het uitbreiden van aanvullende bekostiging voor alle nieuwkomers in het basisonderwijs naar twee jaar, zodat nieuwkomers ook in het tweede jaar in Nederland de hulp krijgen die ze nodig hebben. Deze leden vragen of de regering bereid is dit mee te nemen in de verkenning naar de mogelijkheden om de systematiek aan te passen.

De leden van de D66-fractie ontvangen signalen dat de bekostiging nu niet passend is. De bekostiging start op de eerste dag dat het kind naar school gaat, terwijl een kind wellicht start, maar in de praktijk na de start nog met regelmaat dient te verhuizen in verband met huisvesting en in die maanden geen onderwijs ontvangt. Hierdoor ontvangen leerlingen niet alleen in de praktijk minder dan twee jaar onderwijs, met gevolgen voor de doorstroming naar het reguliere onderwijs, de bekostiging stopt daardoor eerder dan de effectief gevolgde onderwijstijd. Ziet de regering mogelijkheden om te bekostigen op basis van effectief gevolgde onderwijstijd? Deze leden hebben daarnaast vernomen dat de bekostiging van het tweede jaar minder is dan het eerste jaar. Onderwijsinstellingen en -besturen hebben de ruimere bekostiging van het eerste jaar nodig om een passende voorziening te treffen voor nieuwkomersonderwijs. Kan de regering erop toezien, door bijvoorbeeld te werken met effectief onderwijsbekostiging, dat de instellingen en besturen en gemeenten deze voorzieningen op basis van volwaardige bekostiging kunnen treffen?

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe ver de regering is met de verkenning van de mogelijkheden om de bekostigingssystematiek aan te passen. Erkent de regering dat de problemen rondom bekostigingssystematiek al lang bekend zijn en dat het een gemiste kans is om dit niet tegelijkertijd met inwerking van deze tijdelijke wet te regelen? Erkent de regering dat de oplossing eigenlijk al wordt aangedragen door belangenorganisaties, namelijk door de bekostiging te laten starten op de eerste schooldag en niet op de aankomstdatum van nieuwkomers?

De leden van de PvdA-fractie vragen bovendien waarom de regering ervoor gekozen heeft om de dekking voor de tijdelijke voorzieningen uit de bestaande aanvullende bekostiging te laten komen. Acht de regering het niet onwenselijk dat er dan op een later moment minder aanvullende bekostiging is voor deze leerlingen, wat de kansenongelijkheid voor hen alleen maar verder vergroot? Zo nee, waarom niet? Is de regering bereid om de bekostiging minimaal te verlengen met de periode waarin een nieuwkomer is aangewezen op een tijdelijke voorziening, zodat er genoeg bekostiging overblijft voor volwaardig kwalitatief onderwijs? Zo nee, waarom niet?

Doorzettingsmacht

De leden van de CDA-fractie vragen waarom is gekozen voor een doorzettingsmacht en de mogelijkheid scholen een verplichting op te leggen en in het uiterste geval zelfs een bekostigingssanctie, terwijl er vanuit de scholen geen onwil is gebleken om mee te werken aan nieuwkomersvoorzieningen. De scholen verzochten toch alleen om soepelere regelgeving rondom bijvoorbeeld afstanden tussen locaties? Wat heeft er toe geleid dat de regering in weerwil van de vragen uit de praktijk gekozen heeft voor deze invullingen en bovendien gekozen heeft geen internetconsultatie toe te passen en de signalen van zowel de PO[1]-raad, de VO[2]-raad als LOWAN[3] te negeren? Daarnaast vragen de leden om een inhoudelijke reactie op de kritiek van de Raad van State dat hiermee de bestaande samenwerking op lokaal niveau wordt aangetast.

De leden van de VVD-fractie hebben ook nog enkele vragen over het ambtshalve besluit dat de minister kan nemen. Deze leden zijn het met de regering eens dat dit alleen in uitzonderingsgevallen ingezet moet worden. Zij vragen hoe een ambtshalve besluit zich verhoudt tot de urgentie waarin deze maatregel genomen wordt. Hoe lang zou zo'n proces duren wanneer schoolbesturen tegen een ambtshalve besluit in bezwaar zouden gaan? Welke andere juridische middelen staan nog open voor de school?

De leden van de CDA-fractie vragen bovendien of het, gezien de verstrekkende bevoegdheid die de minister krijgt met dit wetsvoorstel, niet beter zou zijn om de uitwerking bij of krachtens algemene maatregel van bestuur met een voorhangprocedure te behandelen.

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom de regering de kritiek van de Raad van State naast zich neerlegt, doelend op de bevinding dat de geschetste problemen in het nieuwkomersonderwijs vooral zien op het gebrek aan capaciteit bij het onderwijs en de ongelijke spreiding van nieuwkomers in Nederland en de noodzaak van een dwingende aanwijzing vooralsnog niet is aangetoond.

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat dit wetsvoorstel de minister de bevoegdheid biedt om te besluiten dat in een gemeente een tijdelijke nieuwkomersvoorziening moet worden ingericht. Deze leden hebben vragen bij de noodzaak van deze bevoegdheid en staan daar niet alleen in. De Raad van State was zeer kritisch op dit punt en uitte bezwaren dat dit onder meer de bestaande samenwerking tussen scholen, gemeente en Rijk doorkruist. Wat is de reactie van de regering hierop en op de bezwaren van de Raad van State? Is de regering op de hoogte van de bezwaren van de schoolbesturen? Kan de regering ook op deze bezwaren reageren?

Het is de leden van de GroenLinks-fractie niet helemaal helder waarom deze bevoegdheid tot een dwingende aanwijzing is opgenomen in dit wetsvoorstel, omdat deze leden tegelijk ook lezen dat het nu niet zo is dat scholen (massaal) weigeren om vluchtelingenkinderen les te geven. Het probleem zit meer in het gebrek aan spreiding door het land, het tekort aan leraren en onderwijshuisvesting: iets dat deze bevoegdheid niet zal oplossen. Kan de regering nogmaals uitgebreid uitleggen waar de noodzaak ligt om deze bevoegdheid op te nemen in de wet en daarbij ook te specifiek in te gaan op wat dit instrument van dwang gaat oplossen?

Het lid van de BBB-fractie leest dat de minister op eigen initiatief kan overgaan tot het besluit als schoolbesturen en de gemeente samen geen mogelijkheden zien voor het inrichten van een nieuwkomersvoorziening. De Raad van State omschrijft het duidelijk: dit doorkruist de bestaande goede samenwerking tussen scholen, gemeenten en Rijk. De Raad van State ziet hiertoe geen noodzaak. Het lid vraagt hoe de regering het nut en/of de noodzaak van dit ingrijpen kan verantwoorden.

Behoeftte aan structurele oplossingen / zorgen over tweedeling

De leden van de CDA-fractie vragen waarom is gekozen voor tijdelijke oplossingen, terwijl de uitdaging met onderwijs aan nieuwkomers structureel is. Wat is de reden dat de mogelijkheden voor de huidige nieuwkomersvoorzieningen niet wat verruimd worden, bijvoorbeeld door de afstand te vergroten? Hoe wordt er gewerkt aan een structurele oplossingen om het onderwijs aan nieuwkomers te garanderen?

De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat de regering een poging doet om de schrijnende situaties in het nieuwkomersonderwijs op te lossen, waarbij nieuwkomers soms lange tijd verstoken zijn van onderwijs. Deze leden proberen er wel op aan te dringen bij de regering dat deze maatregelen echt tijdelijk van aard moeten zijn, omdat nieuwkomers in sommige gevallen achtergesteld worden in het volgen van volwaardig onderwijs, wat in strijd is met het Verdrag inzake de rechten van het kind.

Ook zijn de leden van de GroenLinks-fractie bang voor een glijdende schaal en een tweedeling in de kwaliteit van onderwijs. Deze leden hebben zich aanhoudend uitgesproken over het inzetten van onbevoegden in het onderwijs. De regering lijkt dit echter op steeds meer plekken mogelijk te maken vanwege het lerarentekort. Terwijl dit nooit de oplossing kan zijn voor het lerarentekort en de status

van het beroep geen goed doet. Ook de leden zien liever dat vluchtelingenkinderen een vorm van onderwijs krijgen in plaats van helemaal geen, maar willen waken voor een tweedeling waarin vluchtelingenkinderen kwalitatief minder goed onderwijs krijgen. Ook willen zij waarschuwen voor een glijdende schaal waardoor dit structureel beleid wordt vanwege het lerarentekort. Kan de regering reageren op de zorg van de leden voor een tweedeling en garanderen dat dit géén structureel beleid wordt? Waarom is er bijvoorbeeld niet voor gekozen voor een horizonbepaling om deze wet tijdelijk te maken? Tot hoe lang ziet de regering dit beleid voor zich en wat doet de regering ondertussen om ervoor te zorgen dat er een structurele oplossing komt? De leden missen een toekomstperspectief en structurele oplossingen om het onderwijs aan nieuwkomers te garanderen. Kan de regering dit toekomstperspectief geven?

De leden van de D66-fractie lezen dat de regering kiest voor de mogelijkheid om onbevoegde docenten, zoals studenten, docenten uit het voortgezet onderwijs en onderwijsondersteunend personeel voor de klas te zetten bij de niet-kernvakken in het primair onderwijs. Deze leden begrijpen deze afweging gegeven het lerarentekort, maar hebben hierover grote zorgen. Met het permanente karakter van deze wet blijft het een structurele mogelijkheid om onbevoegden in te zetten op een tijdelijke nieuwkomersvoorziening. De leden zijn het daarbij eens met de beperking ten aanzien van de kernvakken, maar zijn van mening dat de inzet van onbevoegde docenten op structurele basis zo veel mogelijk beperkt moet worden en een tijdelijke mogelijkheid moet zijn. Hoe ziet de regering dat structurele karakter?

De leden van de PvdA-fractie vragen eveneens hoe de regering oog blijft houden voor het langetermijnperspectief voor nieuwkomers. Heeft de regering naast deze tijdelijke wet een structurele oplossing voor ogen? Zo ja, wanneer kan de Kamer deze verwachten? Zo nee, waarom niet? Hoe zet de regering alles op alles om de kansenongelijkheid op te heffen die er nu wordt gecreëerd, namelijk dat het voor je kansen op volwaardig onderwijs uitmaakt of je een nieuwkomer bent of niet?

De leden van de ChristenUnie-fractie menen dat de Raad van State terecht stelt dat de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs dat Oekraïense kinderen nu ontvangen, die er onder meer toe leidt dat de doorstroming naar het reguliere onderwijs hapert. Deze leden hebben begrip voor de noodgreep om te voorkomen dat leerplichtige kinderen helemaal geen onderwijs krijgen, maar zij vrezen ook een tweedeling als de noodzakelijke structurele verbeteringen in het nieuwkomersonderwijs zien op het waarborgen van de onderwijskwaliteit en het met dit wetsvoorstel langdurig wordt toegestaan dat kinderen geen volwaardig onderwijs krijgen. De leden verzoeken de regering hier nader op in te gaan en aan te geven hoe zij deze tweedeling op lange termijn wil voorkomen. De regering stelt in reactie op de Raad van State ook dat de verwachting is dat de toestroom van nieuwkomers hoog en onvoorspelbaar zal blijven en zich in het bijzonder in specifieke regio's in het land zal concentreren.

Grootschalige voorzieningen

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering ook heeft overwogen om iets te doen aan de vele tijdelijke opvang van nieuwkomers, waarvan belangenorganisaties zeggen dat dit een van de grootste oorzaken is dat nieuwkomersonderwijs moeilijk is vorm te geven. Zo nee, waarom niet? Heeft de regering ook overwogen om iets te doen aan de grootschalige opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen op één plek, waarvan belangenorganisaties zeggen dat dit een van de grootste oorzaken is dat nieuwkomersonderwijs moeilijk is vorm te geven? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom de regering de kritiek van de Raad van State naast zich neerlegt, doelend op de bevinding dat de geschetste problemen in het nieuwkomersonderwijs vooral zien op het gebrek aan capaciteit bij het onderwijs en de ongelijke spreiding van nieuwkomers in Nederland en de noodzaak van een dwingende aanwijzing vooralsnog niet is aangetoond.

De leden van de ChristenUnie-fractie dringen al langer aan op het beperken van het aantal verhuisbewegingen van kinderen in asielzoekerscentra. Ook de organisaties die alles in het werk stellen om onderwijs te geven aan nieuwkomers, geven aan dat door de korte verblijfsduur soms het onmogelijke wordt gevraagd van het onderwijs en haar partners, waarbij de onzekerheid van verblijfsduur en de vele verhuizingen een zeer negatief effect hebben op de kinderen. In het belang van de kinderen vragen deze leden de regering de kinderen daarom te spreiden over het land en ze een vaste plek te bieden, zodat er geen verhuisbewegingen nodig zijn.

De leden van de GroenLinks-fractie onderschrijven dat op de overheid de bijzondere plicht rust om te garanderen dat er voor elk kind een plek is in het Nederlandse onderwijs. Onderwijs is immers een kinderrecht. Op dit moment wordt dit recht van duizenden vluchtelingenkinderen in Nederland geschonden. De regering schrijft in de inleiding dat het wetsvoorstel een einde aan deze situatie wil maken. Deze leden betwijfelen echter of alléén dit wetsvoorstel een oplossing hiervoor gaat bieden. Is de regering het met de leden eens dat dit niet alleen een onderwijsprobleem is en onder meer ook ligt aan de spreiding van vluchtelingen in het land? Kan de regering een overzicht geven van de gemeenten waar er wachtlijsten zijn voor vluchtelingenkinderen voor onderwijs?